

บทที่ ๔

การเขียนย่อหน้า

ตามปกติความเรียงเรื่องหนึ่งๆ จะประกอบไปด้วยส่วนประกอบสำคัญ ๓ ส่วน คือ คำนำ เนื้อเรื่อง และสรุป ดังนั้นความเรียงโดยทั่วไปจึงมีย่อหน้าอย่างน้อย ๓ ย่อหน้า ทั้งนี้ย่อหน้าคำนำ และย่อหน้าสรุปจะมีเพียงอย่างเดียวละ ๑ ย่อหน้า ในขณะที่เนื้อเรื่องจะมีย่อหน้าจำนวนเท่าใดนั้น ขึ้นอยู่กับสาระสำคัญของเรื่อง กล่าวได้ว่าการเขียนย่อหน้านับเป็นพื้นฐานสำคัญของงานเขียน ความเรียงประเภทต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นเรียงความ บทความ หรือสารคดี

ความหมายของย่อหน้า

ย่อหน้าหมายถึงข้อความตอนหนึ่งที่มีความคิดสำคัญ(Main Idea) หรือใจความสำคัญ เพียงประการเดียวย่อหน้าที่สมบูรณ์นอกจากจะประกอบไปด้วยใจความสำคัญแล้วยังต้องมีรายละเอียด ที่เป็นส่วนขยายใจความสำคัญนั้นด้วย

ประเภทของย่อหน้า

เราอาจแบ่งประเภทของย่อหน้าออกเป็น ๒ ประเภทได้ ดังนี้

๑. ย่อหน้าเนื้อเรื่อง

ย่อหน้าเนื้อเรื่อง คือ ย่อหน้าที่ใช้แสดงสาระสำคัญของเรื่อง ย่อนานี้จะประกอบไปด้วยความคิดสำคัญที่มักปรากฏเป็นประโยคใจความสำคัญ และส่วนขยายความคิดสำคัญนั้น

ย่อหน้าเนื้อเรื่องจะมีจำนวนอย่างน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับโครงเรื่องที่ผู้เขียนกำหนดไว้ กล่าวคือถ้าผู้เขียน มีความคิดสำคัญหลายประการ ทุกครั้งที่ขึ้นความคิดสำคัญประการใหม่ก็ต้องย่อหน้าใหม่

๒. ย่อหน้าพิเศษ

ย่อหน้าพิเศษเป็นย่อหน้าที่มีลักษณะเฉพาะแตกต่างจากย่อหน้าปกติ ได้แก่

๒.๑ ย่อหน้าคำนำ ย่อหน้าคำนำคือย่อหน้าที่เป็นส่วนนำของเรื่องเป็นการกล่าวเกริ่น ทำให้ผู้อ่านมองเห็นภาพรวม หรือขอบเขตกว้างๆ ของเนื้อเรื่อง ย่อหน้าคำนำนี้เป็นย่อหน้าสำคัญ ที่จะทำให้อ่านสนใจติดตามอ่านเนื้อเรื่องต่อไป

ตัวอย่าง

คุณครูตรงนี่ หมายถึง คุณของครู ด้วยสำนึกเสมอว่าชีวิตที่มีวันนี้ มิใช่แค่พระคุณของพ่อแม่ ที่ยิ่งใหญ่ แต่เกิดจากคุณครูทั้งหลายที่ช่วยสอนสร้างเช่นกัน

(คัดจาก "คุณครู" ของ จิตรรา ก่อนันทเกียรติ สกุลไทย ๔ มีนาคม ๒๕๔๐)

๒.๒ ย่อหน้าสรุป ย่อหน้าสรุปเป็นย่อหน้าที่ใช้ปิดเรื่อง คือเป็นการสรุปสาระสำคัญของเรื่อง เป็นการเน้นย้ำความคิดสำคัญของเรื่อง หรือเป็นการฝากข้อคิดไว้ผู้อ่านจะประทับใจและจดจำ

เรื่องทั้งหมดได้มากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับย่อหน้าสรุป ย่อหน้าสรุปจึงเป็นย่อหน้าที่สำคัญ
ตัวอย่าง

จากข้อเท็จจริงที่ปรากฏเราจึงสรุปได้ว่าแหล่งอารยธรรมในบริเวณลุ่มแม่น้ำต่างๆ
ของโลกนั้นจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อสภาพของแม่น้ำนั้นเอื้ออำนวยกล่าวคือแม่น้ำจะต้องไม่ไหลร้ายต่อมนุษย์
จนเกินไป ในขณะที่เดียวกันก็จะต้องมีสิ่งทำทลายไม่เอื้ออำนวยจนทำให้มนุษย์ไม่รู้จักรากคิดที่จะต่อสู้

(คัดจาก “แม่น้ำกับอารยธรรม” อยู่อย่างรักธรรมชาติ ของ หม่อมหลวงดุษฎี ชุมสาย)

ส่วนประกอบของย่อหน้า

ย่อหน้าแต่ละย่อหน้าจะประกอบไปด้วยส่วนประกอบสำคัญ ๒ ส่วนคือความคิดสำคัญ
(Main Idea) ที่ผู้เขียนมุ่งเสนอมักจะปรากฏเป็นประโยคใจความสำคัญ (Topic Sentence) หนึ่งประโยค
และประโยคขยายใจความสำคัญ(Supporting Sentence) ประโยคขยายนี้จะมีจำนวนเท่าใดขึ้นอยู่กับ
ผู้เขียนว่าต้องการขยายความให้ละเอียดชัดเจนเพียงใดประโยคขยายเหล่านี้จะช่วยเสริมใจความประโยค
ใจความสำคัญให้ชัดเจนแจ่มแจ้งยิ่งขึ้น

รูปแบบของย่อหน้า

รูปแบบของย่อหน้าพิจารณาจากตำแหน่งของประโยคใจความสำคัญได้เป็น ๕ รูปแบบ ดังนี้

๑. ย่อหน้าที่มีประโยคใจความสำคัญอยู่ต้นย่อหน้า

ย่อหน้ารูปแบบนี้เป็นย่อหน้าที่เหมาะสำหรับผู้เริ่มฝึกเขียนย่อหน้า การเขียนจะเริ่มจากการวาง
ประโยคใจความสำคัญไว้เป็นประโยคแรก หรือประโยคที่สองและตามด้วยประโยคขยายความต่อไปจนจบ

ตัวอย่าง

รสที่เรียกได้ว่าเป็นพื้นฐานของน้ำพริกคือ รสเผ็ดนำและมีรสเค็มตาม หลายภาคหยุดอยู่แค่นี้
น้ำพริกเป็นเรื่องของการเผ็ดและการเค็ม แต่มีภาคอื่นๆ เช่น ภาคกลางก็เพิ่มรสเปรี้ยวเข้าไปด้วย ได้แก่
การเติมส้มมะขาม หรือบีบมะนาวให้เปรี้ยว น้ำพริกภาคกลางเดี๋ยวนี้ถึงใส่น้ำตาลเข้าไปด้วยให้มีรสคือ
เปรี้ยว เค็ม หวาน แต่ในภาคอื่นๆ คงแต่เผ็ดกับเค็ม ถึงแม้จะมีเปรี้ยวก็ยังไม่ใส่น้ำตาล

(คัดจาก น้ำพริก ของ หม่อมราชวงศ์คึกฤทธิ์ ปราโมช)

๒. ย่อหน้าที่มีประโยคใจความสำคัญอยู่ท้ายย่อหน้า

ย่อหน้ารูปแบบนี้ ผู้เขียนต้องการเน้นย้ำความคิดสำคัญไว้ตอนท้าย โดยเริ่มอธิบายขยายความก่อน
แล้วจึงปิดท้ายด้วยการสรุปเป็นประโยคใจความสำคัญวางไว้ท้ายย่อหน้า

ตัวอย่าง

คนเรามีสิทธิ์ที่จะเปลี่ยนแปลงชีวิตของตนเอง แต่ไม่มีสิทธิ์ที่จะไปยุ่งเกี่ยวกับการชีวิตของคนอื่น

เรามีสิทธิ์ที่จะตัดสินใจเลือกวิถีชีวิตของตนเองแต่ไม่มีสิทธิ์ที่จะไปบงการตัดสินใจแทนผู้อื่นเรามีสิทธิ์ก็แต่ที่จะจัดการกับตัวเองเท่านั้นชีวิตของผู้อื่นก็เป็นสิทธิ์ของเขา ถึงแม้ความคิดของเราจะดีงามและถูกต้องเพียงใด แต่การไปบีบบังคับให้คนอื่นเชื่อและทำตามก็เป็นเพียงแต่ทัศนคติอันคับแคบและแสดงออกถึงความใจแคบ และความโหดร้าย การขาดความเคารพในความเป็นมนุษย์ของผู้อื่น มนุษย์แต่ละคนมีสิทธิ์อันชอบธรรมที่จะเชื่อและที่จะเลือกหนทางเดินสำหรับชีวิตของตน

(คัดจาก ในท่ามกลางอารยธรรมผู้กร่อน ของ พงณา จันทรสันติ)

๓. ย่อหน้าที่มีประโยคใจความสำคัญอยู่ต้นและท้ายย่อหน้า

ย่อหน้ารูปแบบนี้ ผู้เขียนจะวางประโยคใจความสำคัญไว้ตอนต้นย่อหน้าก่อน แล้วตามด้วยการอธิบายขยายความให้ชัดเจน หลังจากนั้นจึงปิดท้ายย่อหน้าด้วยการเน้นย้ำความคิดสำคัญที่ต้องการนำเสนออีกครั้ง

ตัวอย่าง

คนไทยนั้นถือว่าบ้านเป็นสิ่งสำคัญต่อชีวิตตั้งแต่เกิดไปจนตาย เพราะคนไทยโบราณนั้นใช้บ้านเป็นที่เกิด การคลอดลูกจะกระทำกันที่บ้าน โดยมีหมอพื้นบ้านที่เรียกว่า หมอตำแยเป็นผู้ทำคลอด มิได้ใช้โรงพยาบาลหรือสถานผดุงครรภ์อย่างในปัจจุบันนี้ และที่สุดของชีวิตเมื่อมีการตายเกิดขึ้น คนไทยก็จะเก็บศพของผู้ตายที่เป็นสมาชิกของบ้านไว้ในบ้านก่อนที่จะทำพิธีเผาเพื่อทำบุญสวด และเป็นการใกล้ชิดกับผู้ตายเป็นครั้งสุดท้าย ดังนั้นบ้านจึงเป็นสถานที่ที่คนไทยใช้ชีวิตอยู่เกือบตลอดเวลาตั้งแต่เกิดจนตาย

(คัดจาก “บ้านไทย” ศิลปชาวบ้าน ของ วิบูลย์ ลี้สุวรรณ)

๔. ย่อหน้าที่มีประโยคใจความสำคัญอยู่กลางย่อหน้า

ย่อหน้ารูปแบบนี้จะเริ่มด้วยประโยคขยาย อาจจะมีลักษณะเป็นข้อความนำมาก่อนแล้ว ตามด้วยประโยคใจความสำคัญ ต่อจากนั้นจะเป็นการอธิบายขยายความเพิ่มเติมเพื่อให้เนื้อความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ตัวอย่าง

การที่เราพูดว่า คนนั้นคนนี้เจ้าบทเจ้ากลอนนั้น ก็ได้หมายความว่าท่านผู้นั้นจะพูดหรือแต่งเพียงกลอนแปด กลอนเพลงยาว กลอนเสภา หรือกลอนละครเท่านั้น ที่เราว่าผู้นั้นผู้นี้เจ้าบทเจ้ากลอน ก็ด้วยท่านผู้นั้นชอบพูดเป็นคำสัมผัส ซึ่งอาจเป็นรูปกาพย์ รูปโคลง รูปฉันท์ หรือรูปร่าย หรือแม้แต่เพียงพูด ๒-๓ พยางค์ ยังไม่เป็นรูปบทกวีชนิดใดเลย แต่มีคำสัมผัสกันก็เรียกว่าเจ้าบท เจ้ากลอนแล้ว

(คัดจาก “หนึ่งใจ มั่นสมอง สองมือคือ ผลงานของครุมนตรี ตราโมท: เพลงกับกลอน.” จุลสารไทยคดีศึกษา ฉบับ ๑๐๐ ปีครุมนตรี ตราโมท พฤษภาคม - กรกฎาคม ๒๕๔๓)

๕. ย่อหน้าที่ไม่ปรากฏประโยคใจความสำคัญ

ย่อหน้ารูปแบบนี้ ผู้เขียนจะแฝงความคิดสำคัญไว้ในย่อหน้า ดังนั้นจึงไม่ปรากฏประโยค

ใจความสำคัญอย่างชัดเจน ผู้อ่านจะต้องอ่านอย่างตั้งใจและทำความเข้าใจว่าย่อหน้านั้นผู้เขียนต้องการเสนอความคิดเรื่องใดเป็นสำคัญ

ตัวอย่าง

ไม่เฉพาะแต่คนไทยเท่านั้นที่มีความผูกพันกันอย่างแน่นแฟ้นกับสายน้ำ หากแต่ยังรวมไปถึงมวลมนุษยชาติบนโลกทั้งหมดนี้ก็ต้องพึ่งพาอาศัยใช้น้ำด้วยกันทั้งสิ้น สายน้ำจึงเปรียบเสมือนเส้นเลือดใหญ่หล่อเลี้ยงชีวิตผู้คนให้ดำรงอยู่ และสิ่งที่ตามมาสำหรับชีวิตประจำวันของคน โดยเฉพาะผู้ที่มีบ้านอาศัยอยู่ริมน้ำจำเป็นต้องมีก็คือ พาหนะที่สามารถบรรทุกหรือนำพาคน สิ่งของ ไปบนท้องน้ำเพื่อการติดต่อสื่อสาร เพื่อค้าขาย เพื่อการศึกษา เพื่อการประมง หรือแม้แต่เพื่อการแข่งขันเป็นกีฬาทางน้ำ และเพื่อประโยชน์อื่นๆ อีกมากมาย พาหนะดังกล่าวนี้ก็คือ “เรือ” นั่นเอง และด้วยสิ่งนี้เองจึงส่งผลให้การสัญจรทางน้ำได้รับความนิยมนั้นอย่างกว้างขวาง

(คัดจาก “เรือ” ของ พาไล (นามแฝง) *แพรวสุดสัปดาห์* ๑๖ มกราคม ๒๕

ย่อหน้านี้ไม่ปรากฏประโยคใจความสำคัญ แต่เมื่ออ่านแล้วจะพบว่ามีความคิดสำคัญที่ผู้เขียนต้องการนำเสนอคือ “เรือ” เป็นพาหนะสำคัญสำหรับผู้คนที่อาศัยอยู่ริมน้ำ

ลักษณะของย่อหน้าที่ดี

ย่อหน้าที่ดี คือ ย่อหน้าที่สื่อความคิดของผู้เขียนได้อย่างชัดเจน ดังนั้นย่อหน้าที่ดีจึงควรมีลักษณะสำคัญ ๔ ประการ คือ มีเอกภาพ มีสารัตถภาพ มีสัมพันธภาพ และมีความสมบูรณ์

๑. มีเอกภาพ

ย่อหน้าที่ดีควรมีความคิดสำคัญ หรือใจความสำคัญเพียงประการเดียว ในขณะที่ประโยคขยายจะต้องมีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องเป็นเรื่องเดียวกันกับใจความสำคัญ ช่วยสนับสนุนใจความให้ชัดเจน

บางครั้งจะพบว่าย่อหน้าบางย่อหน้าอาจจะไม่ปรากฏประโยคใจความสำคัญ แต่อย่างไรก็ตามย่อหน้านั้นจะต้องมีใจความสำคัญเพียงใจความเดียวอย่างชัดเจนจึงจะถือว่าเป็นย่อหน้าที่ดี

๒. มีสัมพันธภาพ

ย่อหน้าที่ดีต้องมีเนื้อหาเกี่ยวโยงต่อเนื่องสัมพันธ์กัน การลำดับความคิดและการเชื่อมโยงความคิดเป็นไปอย่างมีระเบียบ ชัดเจน การทำให้ย่อหน้าเกิดการเชื่อมโยงหรือมีสัมพันธภาพนั้นทำได้หลายวิธี ดังนี้

๒.๑ การลำดับความคิด การจัดลำดับความคิดในย่อหน้าให้เป็นระเบียบต่อเนื่องกัน

อาจทำได้หลายวิธี เช่น การจัดลำดับความคิดตามเวลา การจัดลำดับความคิดตามสถานที่ การจัดลำดับความคิดจากคำถามไปสู่คำตอบ เป็นต้น

๒.๒ การใช้คำหรือกลุ่มคำเป็นเครื่องเชื่อมความ การทำให้ข้อความในย่อหน้า

เชื่อมโยงต่อเนื่องด้วยวิธีนี้คือ การนำคำหรือกลุ่มคำมาใช้เชื่อมประโยคและข้อความ ได้แก่ คำสันธาน เช่น และ เพราะฉะนั้น.....จึง แต่ หรือ คำบุพบท เช่น ด้วย เพื่อ กับ แก่ เป็นต้น

๓. มีสารัตถภาพ

ย่อหน้าที่ดีควรมีการเน้นย้ำใจความสำคัญให้เห็นเด่นชัด เพื่อให้ผู้อ่านทราบความคิดสำคัญที่ผู้เขียนต้องการนำเสนอ การทำให้ย่อหน้ามีสารัตถภาพหรือการเน้นย้ำนั้น อาจทำได้ ดังนี้

๓.๑ การเน้นย้ำในที่ที่ควรเน้น คือการวางประโยคใจความสำคัญไว้ตอนต้นหรือตอนท้ายของย่อหน้า หรือวางไว้ทั้งตอนต้นและตอนท้ายของย่อหน้า จะทำให้ผู้อ่านจับความคิดสำคัญของผู้เขียนได้ง่ายและเร็วขึ้น

๓.๒ การเน้นย้ำโดยใช้คำ วลี หรือประโยคซ้ำๆ กัน การใช้คำ กลุ่มคำ หรือประโยคเดิมซ้ำบ่อยๆ ในย่อหน้า เพื่อเน้นย้ำความคิดสำคัญของผู้เขียน คำ กลุ่มคำ และประโยคที่นำมาเขียนซ้ำๆ นี้ต้องเป็นจุดสำคัญ เป็นประเด็นสำคัญของย่อหน้า การทำเช่นนี้จะทำให้ผู้อ่านสามารถจับความคิดสำคัญที่ผู้เขียนต้องการนำเสนอได้ง่ายขึ้น

๔. มีความสมบูรณ์

ย่อหน้าที่ดี เนื้อหาที่เป็นส่วนขยายและรายละเอียดต้องครอบคลุมความคิดสำคัญของย่อหน้าไว้ได้อย่างครบถ้วนและชัดเจน “เมื่ออ่านจบแล้วต้องได้ความบริบูรณ์เหมือนอ่านเรียงความสั้นๆ ๑ เรื่อง เพราะย่อหน้าหนึ่งก็คือ เรียงความอย่างย่อหนึ่งเรื่อง” (ศรีนวล บุณยวัฒน์, ๒๕๑๔, น. ๑๗)

การขยายย่อหน้า

การเขียนย่อหน้ารูปแบบต่างๆ นั้น โดยทั่วไปจะเริ่มจากการกำหนดความคิดสำคัญ (Main Idea) ก่อน แล้วเรียบเรียงความคิดสำคัญเป็นประโยคใจความสำคัญหนึ่งประโยค หลังจากนั้นจึงเขียนส่วนขยายประโยคใจความสำคัญให้ชัดเจน การเขียนขยายประโยคใจความสำคัญ หรือการขยายย่อหน้าทำได้หลายวิธี ดังนี้

๑. การให้คำจำกัดความ

การขยายย่อหน้าด้วยการให้คำจำกัดความเป็นการอธิบายความหมายของคำ หรือสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ในเนื้อเรื่อง นอกจากนี้ยังรวมถึงการอธิบายขอบเขตความหมายของเรื่องอีกด้วย การขยายย่อหน้าด้วยวิธีนี้อาจจะมีการยกตัวอย่างประกอบด้วย และมักจะอยู่ในช่วงต้นของเรื่อง ตำแหน่งของประโยคใจความสำคัญมักจะอยู่ตอนต้นของย่อหน้า

ตัวอย่าง

วรรณคดีวิจักษณ์ (Literary Appreciation) คือ ความซาบซึ้งในวรรณคดี เป็นการหาคุณค่า และรู้จักความดีงามของวรรณคดี การวิจักษณ์ได้แก่การพิจารณาแง่มุมของวรรณคดีว่าวรรณคดีเรื่องนั้นๆ หรือตอนนั้นๆ ดีอย่างไร เช่น มีความไพเราะ มีคติลึกซึ้งกินใจ มีความหมายที่คมคายแฝงอยู่ เป็นต้น

(คัดจาก แนวทางศึกษาวรรณคดี: ภาษาศาสตร์ การวิจักษณ์และวิจารณ์ ของ ประสิทธิ์ กาศย์กลอน)

๒. การอธิบายให้รายละเอียด

การขยายย่อหน้าด้วยการอธิบายให้รายละเอียดนี้ จะใช้เมื่อต้องการบรรยายหรืออธิบายลักษณะของสิ่งต่างๆ สถานที่ หรือการลำดับเหตุการณ์ ตลอดจนเนื้อหาที่ต้องการให้รายละเอียดเพื่อความชัดเจนแจ่มแจ้งมากยิ่งขึ้น

ตัวอย่าง

การแต่งตัวของเด็กสาว ๆ รุ่นนี้เป็นแบบเดียวกันหมด คือ ตัดผมบ๊อบ หยิกผม นุ่งผ้าชีนสีเดียวกันทั้งผืน ไม่มีเชิง ไม่มีลายเหมือนกับผ้านุ่งของมอญ ใส่เสื้อแบบฝรั่ง เปิดจากหนังสือแบบเสื้อแบบต่างๆ กันและสีต่างๆ กัน เริ่มต้นด้วยผ้าชีนยาวและเสื้อที่ยังมีแขนอยู่บ้างก่อน แต่นานวันขึ้นที่นุ่งนั้นจะหดเข้าตามกระโปรงหม่อมและสั้นขึ้นทุกวันจนน่ากลัวอันตรายเวลาจะนั่งลูกในสายตาของพลอย ส่วนเสื้อที่นิยมใส่กันก็กลายเป็นแบบฝรั่งจากเมืองนอกแท้ คือ เสื้อไม่มีแขน ไม่มีเอว ปลอายเป็นรูปกระบอกหลวมๆ ยาวเลยสะโพกมาเล็กน้อยเพื่อใช้กับผ้าชีนที่หดขึ้นไปทำให้มองเห็นผ้าชีนเป็นขอบเหลืออยู่นิดเดียว

(คัดจาก *สี่แผ่นดิน* ของ หม่อมราชวงศ์คึกฤทธิ์ ปราโมช)

๓. การให้เหตุผล

การขยายย่อหน้าด้วยการให้เหตุผลอาจเริ่มด้วยผลไปหาเหตุ กล่าวคือการวางส่วนที่เป็นผลไว้ตอนต้นของย่อหน้า แล้วตามด้วยสาเหตุที่ทำให้เกิดผลนั้น หรือกล่าวถึงสาเหตุก่อนแล้วจึงสรุปผลเป็นประโยคใจความสำคัญไว้ท้ายย่อหน้า

ตัวอย่าง

การออกกำลังกายเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับชีวิต เพราะจะทำให้หัวใจ หลอดเลือด และปอดมีการเปลี่ยนแปลงทั้งทางกายภาพและการทำงานจนสามารถรับและขนส่งออกซิเจนได้ดีขึ้น ขณะเดียวกันกล้ามเนื้อและอวัยวะอื่นๆ ก็พลอยแข็งแรงขึ้น นอกจากนั้นยังมีผลต่อจิตใจที่ทำให้ผู้ที่ออกกำลังกายคลายความเคร่งเครียดทางจิตใจ และมีอารมณ์ปลอดโปร่งขึ้นด้วย

(คัดจาก "เลือกกีฬาหนึ่งชนิด...ในชีวิตท่าน" ของ กองการกีฬา *สวัสดิการสาร* มีนาคม ๒๕๔๗)

๔. การยกตัวอย่าง

การขยายย่อหน้าด้วยการยกตัวอย่างจะช่วยทำให้ย่อหน้าชัดเจนมากยิ่งขึ้น การขยายย่อหน้าด้วยวิธีนี้มักจะใช้ร่วมกับวิธีอื่น เช่น การอธิบายให้รายละเอียด การให้คำจำกัดความ เป็นต้น หรือจะใช้วิธีการยกตัวอย่างแต่เพียงอย่างเดียวโดยการยกตัวอย่างหลายๆ ตัวอย่าง แล้วจึงสรุปปิดท้ายย่อหน้าด้วยประโยคใจความสำคัญ

ตัวอย่าง

ในสังคมซึ่งมีที่ให้หน้าใจอยู่เพียงน้อยนิดนี้ ผมยังมีโอกาสได้เห็นน้ำใจคนในสังคมของเรา คือเมื่อวันจันทร์ที่ผ่านมาเกิดเพลิงไหม้ขึ้นใกล้บ้านผมซึ่งอยู่ตรงข้ามโรงเรียนวัดน้อยนพคุณ ปรากฏว่าทางโรงเรียนได้

หยุดสอนและทั้งครู นักเรียน ไปจนกระทั่งภารโรงของโรงเรียนได้เข้ามาช่วยขนข้าวของกัน รถยนต์ซึ่งล็อกอยู่ เด็กๆ ได้ช่วยกันทั้งยกทั้งลากออกไปไว้ในโรงเรียน ทำให้เจ้าหน้าที่ดับเพลิงเข้าไปดับเพลิงได้สะดวก เด็กๆ เหน็ดเหนื่อยและเจ็บกันคนละเล็กคนละน้อย แต่ก็ช่วยกันสุดแรง นี่เป็นตัวอย่างของการมีน้ำใจที่แท้จริง คือการให้โดยมีเจตนามุ่งจะให้อย่างเต็มอกเต็มใจไม่คิดถึงผลอื่นนอกจากการเห็นผู้ที่เดือดร้อนได้พ้นทุกข์

(คัดจาก "น้ำใจ" ของ ปรีชา ช่างขวัญเย็น สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ มิถุนายน ๒๕๓๗)

๕. การเปรียบเทียบ

การขยายย่อหน้าด้วยการเปรียบเทียบนี้ทำได้หลายวิธี ที่ใช้โดยทั่วไปมักจะเป็นการเปรียบเทียบของสองสิ่งที่มีลักษณะเหมือนหรือต่างกันให้เห็นชัดเจน

ตัวอย่าง

ผีเสื้อกับมอธมีลักษณะคล้ายกันมากซึ่งคนทั่วไปมักแยกกันไม่ออก แต่ที่จริงแล้วผีเสื้อสังเกตคือผีเสื้อมักจะมีสีและลวดลายสวยงาม ส่วนมอธจะมีสีที่มัวไม่สวยงาม ในส่วนของลำตัวนั้นผีเสื้อจะยาวบอบบาง ส่วนมอธลำตัวจะอ้วนและสั้น อีกประการหนึ่ง หนวดหรือที่รับความรู้สึกของผีเสื้อจะบางเรียวยาวและมีปุ่มที่ปลาย ส่วนมอธหนวดจะค่อนข้างใหญ่และเรียวยาวแหลมที่ตรงปลาย

(คัดจาก "ผีเสื้อกับมอธ" ไทยรัฐ ๒๖ เมษายน ๒๕๓๕)

การเขียนขยายประโยคใจความสำคัญ อาจเลือกใช้วิธีใดวิธีหนึ่งดังที่กล่าวมาข้างต้น หรือจะใช้หลายวิธีร่วมกันเพื่อความชัดเจนของย่อหน้ามากยิ่งขึ้น

การเขียนที่ดีย่อมเริ่มมาจากย่อหน้าที่ดี คือมีเนื้อหาสาระสมบูรณ์ชัดเจน มีการเชื่อมโยงของข้อความอย่างเป็นระเบียบ เมื่อนำมาร้อยเรียงกันย่อมเกิดเป็นงานเขียนที่ดี สามารถสื่อความคิดของผู้เขียนได้อย่างชัดเจนแจ่มแจ้ง ซึ่งถือเป็นจุดประสงค์สำคัญอย่างยิ่งในการสื่อสาร

บรรณานุกรม

คณาจารย์ภาควิชาภาษาไทย คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. การใช้ภาษาไทย ๑.

พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๒.

_____. การใช้ภาษาไทย ๑. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๙.